



**ЗВІТ РАДНИКА З ДОТРИМАННЯ ВИМОГ/ОБМУДСМЕНА ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ
ОЦІНЮВАННЯ**

**Стосовно скарги, щодо
інвестицій МФК у Галнафтогаз (проекти №30477, 31723 та 33721) в Україні**

Березень 2019 р.

Офіс Радника з дотримання вимог / Омбудсмена (CAO)
для
Міжнародної фінансової корпорації та
Багатостороннього агентства з гарантії інвестицій (БАГІ)
www.cao-ombudsman.org

Про CAO

Офіс Радника з дотримання вимог / Омбудсмена (CAO) - це незалежний механізм гарантування відповідальності Міжнародної фінансової корпорації (МФК) та Багатостороннього агентства з гарантій інвестицій (БАГІ), підрозділів Світового банку у сфері приватного сектора. CAO підпорядковується безпосередньо Президенту Світового банку; його мандат – сприяння у чесному, об'єктивному та конструктивному розгляді скарг від осіб, потерпілих внаслідок проектів, що виконуються за підтримки МФК/ БАГІ, а також підсилення соціальних та екологічних результатів цих проектів.

З більш детальною інформацією ви можете ознайомитись за посиланням:

www.cao-ombudsman.org

ЗМІСТ

<u>СПИСОК АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ</u>	IV
<u>1. СТИСЛИЙ ОГЛЯД</u>	1
<u>2. ПЕРЕДУМОВИ</u>	1
<u>2.1 Проекти</u>	1
<u>2.2 Скарга</u>	1
<u>3. РЕЗЮМЕ ОЦІНЮВАННЯ</u>	2
<u>3.1 Методологія</u>	2
<u>3.2 Виклад точок зору</u>	2
<u>4. НАСТУПНІ КРОКИ</u>	6
<u>ДОДАТОК А. ПРОЦЕС РОЗГЛЯДУ СКАРГ ЧЕРЕЗ АПАРАТ ОМБУДСМЕНА</u>	7

СПИСОК АБРЕВІАТУР ТА СКОРОЧЕНЬ

САО, Омбудсмен	Апарат Радника з дотримання вимог / Омбудсмена (САО)
МФК	Міжнародна фінансова корпорація
АЗС	Автозаправна станція
НУО	Неурядова організація

1. СТИСЛИЙ ОГЛЯД

У серпні 2018 року до офісу Омбудсмена надійшла скарга від членів громади в Україні за підтримки місцевої НУО Екодія, у якій було висловлено занепокоєння з приводу впливу на навколишнє середовище та відповідності українському законодавству будівництва АЗС ОККО¹ на території проживання громади. Офіс Омбудсмена визначив, що скарга відповідає трьом критеріям перевірки на відповідність та провів оцінювання, за результатами якої Заявники прийняли рішення передати справу до департаменту САО з аудиту (перевірки дотримання стандартів діяльності) з метою розгляду ролі МФК.

2. ПЕРЕДУМОВИ

2.1 Проекти

МФК має три діючих проекти з Галнафтогазом (далі ГАЛНАФТОГАЗ або Компанія), українською мережею АЗК під торговою маркою ОККО. Три проекти мають номери 30477, 31723 та 33721, всі вони мають різну мету.

Згідно інформації МФК, метою проекту №33721 є підтримка розширення ГАЛНАФТОГАЗ шляхом а) збільшення кількості АЗК, магазинів та модулів для зрідженого газу; б) інвестування у оновлення інфраструктури та у систему вимірювання та контролю, та; в) управління ризиками щодо робочого капіталу шляхом часткового заміщення короткотермінових кредитів на довготермінову позику. МФК виділила для цього проекту позику класу А в розмірі 15 мільйонів доларів США, 5,5 мільйонів доларів США з цієї позики за даними МФК так і не були витребувані.

Згідно інформації МФК, метою проекту №31723 є побудова/придбання та використання АЗК ОККО високої місткості з метою розширення мережі АЗК до 80 одиниць. МФК зазначила, що розширення та регіон виконання робіт згідно цього проекту не включав місто Київ, де розташований АЗК про який йдеться у скарзі, і тому, з їх точки зору, проект №31723 не стосується даної справи, яка розглядається Омбудсменом.

Згідно інформації МФК, метою проекту №30477 є будівництво/капітальний ремонт близько 75 АЗК ОККО високої місткості у найперспективніших місцях розташування та фінансування пов'язаного з цим робочого капіталу. МФК зазначила, що кошти для цього проекту були отримані та використовувались компанією Галнафтогаз у 2011-2012 роках, а скарга стосується АЗК, побудованої у 2016 році. З точки зору МФК, проект №30477 не стосується даної справи, яка розглядається Омбудсменом.

2.2 Скарга

У серпні 2018 р. Офіс Омбудсмена (САО) отримав скаргу, яку було подано членами громади за підтримки місцевої ГО Екодія. Скаржники стверджували, що вони є мешканцями вулиці Ревуцького у Києві та висловили занепокоєння щодо впливу на навколишнє середовище та відповідності українському законодавству будівництва

¹ ОККО це назва мережі українських АЗС, якою володіє Галнафтогаз.

АЗС на території проживання громади. Також були зазначені занепокоєння щодо консультацій з громадськістю з приводу будівництва АЗС та застосування сили щодо протестуючих. Проблеми виявлені під час оцінювання більш детально описані нижче.

3. РЕЗЮМЕ ОЦІНЮВАННЯ

3.1 Методологія

Мета оцінювання САО – прояснити питання та проблеми, порушені позивачами, отримати інформацію щодо бачення ситуації різними зацікавленими сторонами, встановити, чи Заявники та клієнт МФК віддають перевагу процесу вирішення спору за посередництва САО, чи скаргу буде передано до підрозділу САО з аудиту (перевірки дотримання стандартів діяльності) для оцінки діяльності МФК (дивіться Додаток А щодо процесу розгляду скарг САО).

У цьому випадку оцінювання скарги САО складалося з:

- перегляду документації проекту в офісі;
- телефонні розмови та особисті зустрічі зі Скаржниками у Києві;
- телефонні розмови та особисті зустрічі з клієнтом МФК у Львові; та
- телефонні розмови з командою проекту МФК.

Цей документ є підсумковим викладенням точок зору, почутих командою САО та пояснює наступні кроки, відповідно до вибору сторін. Цей звіт не має на меті робити будь-які висновки щодо слушності скарги по суті.

3.2 Виклад точок зору

Точка зору Заявників

Скаржники, які заявляють, що є мешканцями вулиці Ревуцького (будинки № 8, 10/2, 19/1), стверджують, що ГАЛНАФТОГАЗ незаконно будує АЗС на перехресті вулиць Ревуцького та Анни Ахматової у Дарницькому районі міста Києва. У скарзі перелічено декілька проблем, які викликають занепокоєння з приводу впливу на навколишнє середовище та соціальних питань, серед них:

- Відповідність вимогам ДБН: Скаржники стверджують, що згідно з національними Державними будівельними нормами, АЗС повинна бути на відстані 50 метрів від житлових будинків та за 100 метрів від громадського транспорту; а фактично вона у 30 метрах від найближчого житлового будинку та у 10.5 метрах від громадського транспорту (зупинка автобуса). Вони додають, що під час позапланового візиту представників Державної архітектурно-будівельної інспекції м Києва було виявлено зазначені регуляторні порушення та було надано припис для Гуель Парк щодо їх усунення. Скаржники також стверджують, що будівництво АЗС заборонено на цій ділянці у відповідності до кадастру² і що, дозвіл, який був виданий для цієї ділянки передбачав будівництво парковки автомобілів. Вони вказують, що зараз триває судова справа стосовно легальності будівництва та дозволу, який було надано ТОВ Гуель Парк.

² Кадастр, це загальнодержавна упорядкована система запису меж земельних ділянок, будівель чи нерухомої власності.

- Брак консультацій з громадськістю, щодо проекту: Згідно з твердженнями Скаржників, ні ГАЛНАФТОГАЗ, ні ТОВ Гуель Парк (забудовник)³ не провели будь-яких зустрічей з зацікавленими сторонами, поки вони не почали будівництво АЗС. Вони стверджують, що це є порушенням Статті 5 Закону України про основи містобудування та Статті 21 Закону України №3038-IV про регулювання містобудівної діяльності і таким чином вони відкидають позицію ГАЛНАФТОГАЗ про те, що не існувало юридичних вимог проводити громадські консультації до початку будівництва АЗС. Скаржники вказують, що вони зверталися до ТОВ Гуель Парк та ГАЛНАФТОГАЗ у лютому 2017 року із запрошенням прийняти участь у громадських обговореннях з приводу АЗС, на які ГАЛНАФТОГАЗ відповіли, що вони не відповідають за будівництво. За їх словами ТОВ Гуель Парк не відповіли на їх запрошення. Скаржники вказали, що вони брали участь у зборах, організованих ГАЛНАФТОГАЗ у жовтні 2017 р. Вони стверджують, що на початку зустрічі Скаржники заявили, що вони почнуть переговори лише у випадку коли ГАЛНАФТОГАЗ зніме арешти, які було накладено у протиправний спосіб щодо квартир трьох Скаржників⁴. Скаржники стверджують, що ГАЛНАФТОГАЗ відповіли, що вони не мають повноважень зняти арешти та, що збори, в цілому, були нерезультативними.
- Наслідки для навколишнього середовища та здоров'я: Скаржники стурбовані впливом АЗС на їхнє здоров'я. Скаржники стверджують, що будівельні роботи порушують їх конституційне право на безпечне довкілля (Стаття 50 Конституції України). Вони додають, що всупереч українському законодавству⁵, перед початком будівництва АЗС не було проведено екологічну/природоохоронну експертизу. Скаржники вказують, що вони подавали заяви до судів проти ГАЛНАФТОГАЗ та ТОВ Гуель Парк з метою заблокувати будівництво АЗС. Скаржники стверджують, що ГАЛНАФТОГАЗ підкупив суддів, які виносили рішення у справах, таким чином справи було вирішено проти них. Скаржники додають, що у подібний спосіб, як і з даною АЗС, інші АЗС ОККО порушують закони та постанови та завдають шкоди навколишньому середовищу. У скарзі також вказано, що вони хочуть, щоб ГАЛНАФТОГАЗ зупинив будівництво АЗС та облаштував парк відпочинку з насадженнями, деревами та дитячим майданчиком на ділянці, яку займає недобудована АЗС.
- Заявлені випадки переслідувань: Скаржники стверджують, що коли ГАЛНАФТОГАЗ зрозумів, що місцева громада проти будівництва АЗС, вони почали мститися їм. А саме, Скаржники стверджують, що під час протестів 27 та 28 вересня та 4 жовтня 2017 року, за заявою ГАЛНАФТОГАЗ, поліція брутально розганяла протестуючих використовуючи дубинки та сльозогінний газ. Скаржники заявляють, що вони особисто не приймали участь у знищенні обладнання АЗС яке відбулося 4 жовтня 2017 року. Скаржники також стверджують, що ГАЛНАФТОГАЗ залякує Скаржників, телефонуючи їм на мобільні телефони та погрожуючи, а також ГАЛНАФТОГАЗ підкупив деяких мешканців в обмін на їхню згоду з проектом. Вони також повідомляють, що суддя наклав арешти на деякі з квартир активістів за зверненням ТОВ Гуель Парк в травні 2017 року. Відповідно до заяви Скаржників, судовий позов ТОВ Гуель Парк був необгрунтованим та не

³ Відповідно до слів Скаржників, ТОВ Гуель Парк є забудовником та власником ділянки на якій споруджується АЗС. Скаржники стверджують, що ТОВ Гуель Парк, є насправді компанією-прокладкою, яку контролює ГАЛНАФТОГАЗ, і яку ГАЛНАФТОГАЗ використовує для того щоб убезпечити себе від відповідальності за етап будівництва АЗС. Вони вказують, що вони мають докази тісних зв'язків між двома компаніями, та докази контролю ГАЛНАФТОГАЗ над ТОВ Гуель Парк.

⁴ За словами Скаржників, Компанія незаконно наклала арешт на квартири трьох Скаржників у якості помсти після протестів проти будівництва АЗС, в яких приймали участь Скаржники у вересні та жовтні 2017 року (Див «заявлені випадки переслідувань» нижче).

⁵ Скаржники посилаються на Закон України №40/95-ВР про екологічну експертизу, який вони вважають діяв станом на час видачі дозволів на будівництво та будівництва АЗС.

мав бути задоволеним. Скаржники вимагають, щоб ГАЛНАФТОГАЗ припинив всі заходи з метою помсти та залякування щодо мешканців та зняв арешт, який було накладено на три квартири, що належать Скаржникам.

Скаржники вказали, що вони не зацікавлені у діалозі з ГАЛНАФТОГАЗом та бажають, щоб Омбудсмен ініціював процес аудиту, особливо щодо розгляду питання про можливу помсту та шукають альтернативний варіант національній судовій системі щоб задовольнити та захистити свої права.

Точка зору Компанії

Компанія стверджує, що АЗС, згадана у скарзі, будується (в якості реконструкції вже існуючого об'єкту нерухомості) компанією ТОВ Гуель Парк. Вони додають, що ГАЛНАФТОГАЗ та ТОВ Гуель Парк, підписали договір, згідно з яким, ГАЛНАФТОГАЗ орендує або придбає АЗС після завершення будівельних робіт, офіційного введення в експлуатацію об'єкту та реєстрації права власності ТОВ Гуель Парк на користь ГАЛНАФТОГАЗ. Таким чином, ГАЛНАФТОГАЗ вказує, що вони не мають будь-якого юридичного стосунку до будівництва АЗС та не мають юридичних прав на втручання у ділову діяльність незалежної юридичної особи (ТОВ Гуель Парк).

У відповідь на скарги озвучені Скаржниками, ГАЛНАФТОГАЗ зазначили, що:

- Відповідність ДНБ та захист навколишнього середовища: ГАЛНАФТОГАЗ стверджує, що вони інвестують лише у будівництво тих АЗС, які спроектовані та побудовані у відповідності до чинного законодавства, санітарно-екологічних правил та високих корпоративних стандартів бренду ОККО. За словами Компанії, будівництво АЗС повністю відповідає ДБН та санітарним вимогам, включно з санітарними відстанями до точок викиду (наприклад, пістолети для заправки палива та люки цистерн) до житлових будинків⁶. ГАЛНАФТОГАЗ вказує, що до початку будівництва, ТОВ Гуель Парк отримало дозвіл від Укрдержбудекспертизи на початок будівництва (державна служба, яка вивчає відповідність будівельних проектів чинним правилам та постановам), а також інші дозволи на будівництво, яких вимагає законодавство України. На додаток, посадовими особами Державної архітектурно-будівельної інспекції було проведено державну експертизу місця будівництва, яка не виявила будь-яких порушень містобудівних норм. Крім того, за словами ГАЛНАФТОГАЗ, експерти Київського науково-дослідного інституту судових експертиз також провели експертизу на замовлення Київської міської державної адміністрації, яка за їх словами надала висновок, про те, що будівництво відповідає юридичним вимогам чинним на час видачі дозволу. ГАЛНАФТОГАЗ додає, що, як потенційний майбутній оператор АЗС, вони регулярно інспектують будівельні документи забудовника з метою пересвідчитись, що будівельні роботи виконуються у повній відповідності до чинного законодавства та відповідних постанов.

⁶ За словами Компанії, юридичні вимоги, що були чинними на час проектування АЗС, полягали в тому, що мінімальний санітарний розрив мав бути 50 метрів. У цьому випадку, найменша відстань від технічного обладнання АЗС до найближчого будинку становить 49,5 метрів. Компанія додає, що це відхилення від правила було належним чином погоджено Міністерством регіонального розвитку та будівництва у відповідності до офіційних процедур, після того як ТОВ Гуель Парк розробило належні заходи з метою усунення відповідних ризиків для сусідніх будинків та мешканців.

- Відсутність консультацій з громадськістю щодо проекту: ГАЛНАФТОГАЗ вказує, що ТОВ Гуель Парк відповідає за будівництво АЗС. Вони додають, що чинне законодавство не вимагає від забудовника проводити консультації з громадськістю для кожного нового будівельного проекту чи проекту реконструкції. Компанія зазначає, що минулого року, після того як вони дізналися про незгоду громади щодо будівництва АЗС та судового позову проти ТОВ Гуель Парк, вони зв'язалися з ТОВ Гуель Парк та попросили зупинити всі будівельні роботи до вирішення спору у судах або врегульовано в інший спосіб. Вони також оголосили про зустріч з місцевими мешканцями з метою знайти прийнятне рішення без втручання політичних сил та представників забудовника.⁷ Зустріч відбулася 26 жовтня 2017 року. За словами Компанії, учасники зустрічі обговорили підняті проблеми, визначили потенційні рішення та погодилися далі співпрацювати щоб втілити обговорені варіанти. Компанія додає, що місцевою громадою маніпулюють політичні організації, які поширюють фальшиву інформацію про АЗС.
- Наслідки для навколишнього середовища та здоров'я: За словами ГАЛНАФТОГАЗ, Закон України про Екологічну експертизу, який діяв до грудня 2017 року, зобов'язував компанії проводити екологічну експертизу лише для збудованих та введених в експлуатацію АЗС, але не для АЗС на стадії будівництва чи реконструкції. Незважаючи на це, ГАЛНАФТОГАЗ зазначив, що ТОВ Гуель Парк добровільно замовив та провів зазначену експертизу щодо незданого в експлуатацію об'єкта нерухомості (майбутньої АЗС), яка на той час перебувала на стадії реконструкції. На додаток, ГАЛНАФТОГАЗ стверджує, що у чинному законодавстві України (зокрема, Закон України про Оцінку впливу на довкілля), відсутні зобов'язання щодо проведення оцінки впливу на довкілля стосовно АЗС.
- Щодо судових позовів, ГАЛНАФТОГАЗ вказав, що Заступник прокурора м. Києва (за дорученням Київської міської державної адміністрації) подали позов до Господарського суду м. Києва проти ТОВ Гуель Парк 17 серпня 2017 року. За словами ГАЛНАФТОГАЗ Заступник прокурора м. Києва вимагав знесення АЗС на підставі того, що: (I). будівництво велось незаконно, оскільки цільове призначення земельної ділянки не дозволяє будівництво АЗС; (II). ТОВ Гуель Парк не отримало необхідних офіційних дозволів для будівництва; та (III). АЗС було побудовано з істотними відхиленнями від будівельних норм. Як Господарський Суд міста Києва (в якості першої інстанції), так і Апеляційний господарський суд міста Києва (в якості апеляційного суду) відхилили позов, визначивши між іншим, що ділянка та подальше будівництво АЗС забудовником відповідали всім чинним вимогам законодавства. За словами ГАЛНАФТОГАЗ, 22 серпня 2018 року Верховний суд (як касаційний суд) задовільнив рішення судів нижчої інстанції та постановив, що ТОВ Гуель Парк набуло право власності на земельну ділянку у повній відповідності до чинного законодавства та використовував ділянку у відповідності з її цільовим призначенням; отримало всі дозволи на будівництво та інші офіційні дозволи; а проект будівництва відповідав відповідним ДБН, нормам та правилам (відповідно до експертизи, яку проводили експерти Інституту судових експертиз).
- Протести у жовтні 2017 року: ГАЛНАФТОГАЗ стверджує, що 4 жовтня 2017 року, група осіб у масках, використовуючи важкі предмети, атакувала АЗС, яка знаходилась на стадії будівництва, розстрошила заправні насоси та інше обладнання, розбила вікна та вітрини, знищила матеріальні цінності, обладнання заправної станції, та іншу власність, завдавши серйозної шкоди забудовникові.

⁷ https://www.okko.ua/en/company-news?page=2&pub_id=2943, https://www.okko.ua/en/company-news?page=14&pub_id=2958

Компанія вказала, що хоча вони вірять у користь діалогу, вони вже намагалися іти цим шляхом зі Скаржниками, але без успіху. Компанія вважає, що досягнути домовленості зі Скаржниками неможливо, оскільки групі скаржників бракує узгодженості позицій та тому, що за ними, швидше за все, стоять політичні сили, які підживлюють цей конфлікт. Тому ГАЛНАФТОГАЗ, надає перевагу тому, щоб скаргу одразу було передано до служби аудиту САО

4. НАСТУПНІ КРОКИ

Під час етапу оцінювання Скаржники висловили бажання, щоб скаргу розглядала служба аудиту (перевірки дотримання стандартів діяльності) САО. Таким чином, виходячи з добровільної природи процесу вирішення спорів та у відповідності до Операційних настанов САО, скаргу буде передано до служби аудиту (перевірки дотримання стандартів діяльності) САО з метою оцінки діяльності МФК відносно проектів ГАЛНАФТОГАЗу.

ДОДАТОК А. ПРОЦЕС РОЗГЛЯДУ СКАРГ ЧЕРЕЗ АПАРАТ ОМБУДСМЕНА

Якщо CAO визнає Скаргу обґрунтованою до розгляду, фахівці департаменту CAO з вирішення спорів проводять попередню оцінку. Оцінювання має на меті: (1) роз'яснити питання, що викликають занепокоєння та порушені скаржником (скаржниками); (2) зібрати інформацію стосовно бачення ситуації іншими зацікавленими сторонами; та (3) допомогти зацікавленим сторонам зрозуміти та визначитися з наявними варіантами отримання допомоги від CAO: пошук рішення за принципом співробітництва за посередництва департаменту з питань вирішення спорів чи процес аудиту виконання вимог.

Згідно з Операційними настановами CAO,⁸ типовими є наступні кроки у відповідь на отримання скарги:

Крок 1: **Визнання факту отримання скарги;**

Крок 2: **Прийнятність:** Визначення прийнятності скарги для оцінювання відповідно до мандату CAO (не більше 15 робочих днів);

Крок 3: **Оцінювання CAO:** Оцінювання питань і допомога зацікавленим сторонам у тому щоб зрозуміти та визначитись, чи вони прагнуть рішення за взаємною згодою за допомогою процесу, що ґрунтується на співробітництві, за посередництва департаменту CAO з питань вирішення спорів, чи справу необхідно передати на розгляд до департаменту CAO з аудиту для перевірки належної відповідності МФК/БАГІ екологічним та соціальним стандартам діяльності. Оцінювання може тривати не більше 120 робочих днів.

Крок 4: **Сприяння вирішенню спору:** Якщо сторони приймуть рішення на користь процесу, що ґрунтується на співробітництві, залучається департамент CAO з питань вирішення спорів. Як правило, процес вирішення спору ґрунтується на або починається з меморандуму про взаєморозуміння та/або погоджених усіма сторонами базових правил. Він може включати фасилітацію/медіацію, спільний пошук фактів або інші узгоджені підходи до вирішення спору, що призводять до укладання угоди або іншої спільно погодженої та належної цілі. Основна мета цих підходів до розв'язання проблем – вирішити порушені у скарзі питання, а також будь-які інші важливі питання, що мають відношення до скарги, і які були визначені під час оцінювання або процесу вирішення спору, у спосіб, який є прийнятним для зацікавлених сторін.⁹

АБО

Аудит виконання вимог / Розслідування: Якщо сторони обирають процес аудиту, відповідний департамент CAO ініціює комплексну перевірку проекту на його відповідність екологічним та соціальним стандартам МФК/БАГІ для того, щоб з'ясувати, наскільки обґрунтованою є необхідність у проведенні розслідування щодо дотримання вимог у ході виконання діяльності МФК/БАГІ, пов'язаної з проектом. Проведення експертизи може тривати до 45 робочих днів. Якщо визнається, що проведення розслідування є обґрунтованим, департамент CAO з аудиту проведе розслідування стосовно діяльності МФК/БАГІ. Звіт, підготовлений за результатами розслідування, буде

⁸ Для більш детального опису ролі та роботи Омбудсмена дивіться повний текст Операційних настанов: http://www.cao-ombudsman.org/documents/CAOOperationalGuidelines_2013.pdf

⁹ У разі, якщо зацікавлені сторони не можуть вирішити питання за допомогою процесу, що ґрунтується на співробітництві, у погоджені терміни, департамент Омбудсмена з питань вирішення спорів спочатку намагатиметься допомогти зацікавленим сторонам вийти з «глухих кутів». Якщо це неможливо, відділ з питань вирішення спорів проінформує зацікавлені сторони, у тому числі персонал МФК/БАГІ, Президента та Правління групи Світового банку, а також громадськість про закриття скарги та передачу її на розгляд департаменту аудиту Омбудсмена для проведення експертизи.

оприлюднено і він включатиме усі встановлені випадки невиконання вимог, а також реакцію МФК/БАГІ.

Крок 5: **Моніторинг та супровід**

Крок 6: **Висновок/Закриття справи**